

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ 2026
ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

A. ΔΙΑΔΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνάς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἠῦρετο. οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἰκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής — πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική— ἐζήτουν δὲ ἀθροίζεσθαι καὶ σφύζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δεῖσας περὶ τῶ γενεῖ ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἴν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νεῖμω; νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νεῖμω;» «Ἐπὶ πάντας,» ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.» οὕτω δὴ, ὃ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλή, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλευῆ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φῆς — εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημι— ὅταν δὲ εἰς συμβουλήν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς ἢ μὴ εἶναι πόλεις. αὕτη, ὃ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

A1. Για κάθε μια από τις παρακάτω περιόδους λόγου να γράψετε τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο:

- α. Ο Πρωταγόρας πιστεύει πως η γλώσσα αποτελεί νόμο κατάκτηση του ανθρώπου.
- β. Η δημιουργική τέχνη μπορούσε να προσφέρει τα μέσα για την αντιμετώπιση των θηρίων.
- γ. Οι άνθρωποι έκτιζαν πόλεις και προτού να τους δοθεί η πολιτική αρετή.
- δ. Η ιατρική ανήκει στις τεχνικές γνώσεις του ανθρώπου.
- ε. Σε θέματα τεχνογνωσίας οι Αθηναῖοι αποδέχονται τη γνώμη όλων των πολιτών.

(μονάδες 5)

A2. Για κάθε μια από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε στο τετράδιο σας το κομμάτι του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

(μονάδες 5)

(μονάδες 10)

B1. Ποιο είναι το περιεχόμενο των όρων «αϊδώς» και «δίκη» και ποιος ο ρόλος τους στη συγκρότηση των πολιτικών κοινωνιών;

(μονάδες 10)

B2. Πώς δικαιολογείται η δια νόμου θανάτωση όσων δεν μετέχουν στην αιδώ και τη δίκη, παρόλο που όλοι τις έχουν δεχθεί ως δώρα από τον Δία;

(μονάδες 10)

B3. Για κάθε μια από τις παρακάτω περιόδους λόγου να γράψετε τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

- α. Το δικαστήριο έδωσε στον Σωκράτη το δικαίωμα να προτείνει ο ίδιος ποινή για τον εαυτό του.
- β. Η οικογένεια του Πλάτωνα ήταν δημοκρατική.
- γ. Για τον Αισχύλο ο Προμηθέας είναι ένας μεγάλος ευεργέτης της ανθρωπότητας.
- δ. Ο Πλάτωνας πίστευε πως ο μύθος δε μπορεί να οδηγήσει με ακρίβεια στη φιλοσοφική και επιστημονική γνώση.
- ε. Οι όροι «κοινωνική ομάδα» ή «κάστα» θα απέδιδαν σαφέστερα τη διάκριση του πληθυσμού στις αρχαίες κοινωνίες.

(μονάδες 10)

B4.a. Να βρείτε στο παραπάνω διδαγμένο κείμενο μια ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: **γονίδιο, βάθρο, δωρεά, άφθαρτος, ντροπή, ιαματικός.**

(μονάδες 6)

β. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις να γράψετε μια περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: **«μοίρας», «κόσμοι».**

(μονάδες 4)

(μονάδες 10)

B5. Αφού μελετήσετε το απόσπασμα «**Οὕτω δὴ, ὃ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα... τούτου αἰτία**» από το πρωτότυπο κείμενο και το παρακάτω μεταφρασμένο κείμενο, να απαντήσετε στο ερώτημα: πώς συσχετίζει την πολιτική αρετή ο Πρωταγόρας και πώς ο Σωκράτης με τις αντιλήψεις και τη συμπεριφορά των Αθηναίων στον δημόσιο βίο τους;

Μεταφρασμένο Κείμενο

Εγώ [δηλ, ο Σωκράτης] λοιπόν θεωρώ, όπως και οι άλλοι Έλληνες, πως οι Αθηναίοι είναι σοφοί. Και βλέπω ότι, όποτε συγκεντρωνόμαστε στην εκκλησία του δήμου, όταν η πόλη πρόκειται να εκτελέσει κάποιο έργο οικοδομικό, καλούμε τους οικοδόμους ως συμβούλους στην οικοδομία, και όταν πάλι πρόκειται για ναυπηγικό έργο, καλούμε τους ναυπηγούς, και με τον ίδιο τρόπο πράττουμε όταν πρόκειται για όλα τα αντίστοιχα έργα, για όσα δηλαδή θεωρείται πως είναι διδακτά και μπορεί κάποιος να τα μάθει με κατάλληλα μαθήματα. Εάν επιχειρήσει δε κάποιος άλλος να δώσει τη συμβουλή του στο δήμο, κάποιος που οι άνθρωποι δε τον θεωρούν τεχνίτη σχετικό, η συνέλευση δε τον αποδέχεται, ακόμα και αν είναι και ωραίος και πλούσιος και από μεγάλη οικογένεια.

Αντίθετα τον κοροϊδεύουν και του φωνάζουν, μέχρι αυτός που τόλμησε να μιλήσει να φύγει μόνος του τρομοκρατημένος ή μέχρι να τον σύρουν οι τοξότες και να τον βγάλουν σηκωτό, με διαταγή των πρυτάνεων. Για τα θέματα λοιπόν που θεωρούν [οι Αθηναίοι] ότι εξαρτώνται από κάποια συγκεκριμένη τεχνογνωσία, έτσι ενεργούν. Όταν όμως πρέπει να αποφασιστεί κάποιο ζήτημα που αφορά τη διοίκηση της πόλεως, σηκώνεται και δίνεται τις συμβουλές του γι' αυτό και εξίσου και ο οικοδόμος και ο σιδεράς και ο έμπορος ή ο ναυτικός και ο πλούσιος και ο φτωχός και αυτός που είναι από μεγάλο γένος και αυτός που δεν είναι από κάποια γενιά σπουδαία. Και κανένας δε τους ψέγει γι' αυτό, όπως τους προηγούμενους: γιατί εσύ, χωρίς να έχεις διδαχθεί από πουθενά αυτό το πράγμα και χωρίς να έχεις δάσκαλο σ' αυτό το θέμα, θέλεις τώρα να δώσεις και συμβουλές. Άρα, είναι προφανές πως δε θεωρούν ότι το πράγμα αυτό είναι κάτι που διδάσκεται.

(μονάδες 10)

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφώντος Έλληνικά, 6.4.9 – 6.4.13

(Xenophon. Xenophontis opera omnia, vol. 1. Oxford, Clarendon Press, 1900 (repr. 1968).

Η επιμονή των Θηβαίων να μην αφήσουν αυτόνομες τις υπόλοιπες βοιωτικές πόλεις και να διατηρήσουν το Κοινό των Βοιωτών, οδήγησε τον Σπαρτιάτη βασιλιά Κλεόμβροτο σε εκστρατεία στη Βοιωτία. Η προσπάθεια είχε ατυχή κατάληξη για τους Λακαιδεμονίους και τους συμμάχους του.

[6] Ὁ μὲν δὴ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν. τῶν δ' αὖ Θηβαίων οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντοῦς εἰ μὴ μαχοῖντο, ἀποστήσονται μὲν αἱ περιοικίδες αὐτῶν πόλεις, αὐτοὶ δὲ πολιορκήσονται· εἰ δὲ μὴ ἔξοι ὁ δῆμος ὁ Θηβαίων τάπιτήδεια, ὅτι κινδυνεύσοι καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἐναντία γενέσθαι. ἅτε δὲ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν κρεῖττον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν[.][6.4.9] ἐπεὶ δὲ ὠπλίζοντο ἑκάτεροι καὶ πρόδηλον ἦδη ἦν ὅτι μάχη ἔσοιτο, πρῶτον μὲν ἀπιέναι ὠρμημένων ἐκ τοῦ Βοιωτίου στρατεύματος τῶν τὴν ἀγορὰν παρεσκευακῶτων καὶ σκευοφόρων τινῶν καὶ τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι, περιόντες κύκλω οἱ τε μετὰ τοῦ Ἰέρωνος μισθοφόροι καὶ οἱ τῶν Φωκέων πελτασταὶ καὶ τῶν ἰππέων Ἑρακλεῶται καὶ Φλειάσιοι ἐπιθέμενοι τοῖς ἀπιούσιν ἐπέστρεψάν τε αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Βοιωτῶν· ὥστε πολὺ μὲν ἐποίησαν μείζον τε καὶ ἀθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα. [6.4.10] ἔπειτα δέ, ἅτε καὶ πεδίου ὄντος τοῦ μεταξύ, προετάξαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἰππέας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἑαυτῶν. ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἰππικὸν μεμελετηκὸς διὰ τε τὸν πρὸς Ὀρχομενίους πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιᾶς, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἦν τὸ ἰππικόν. [6.4.11] ἔτρεφον μὲν γὰρ τοὺς ἵππους οἱ πλουσιώτατοι· ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανθείη, τότε ἦκεν ὁ συντεταγμένος· λαβὼν δ' ἂν τὸν ἵππον καὶ ὄπλα ὅποια δοθείη αὐτῷ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἂν ἐστρατεύετο· τῶν δ' αὖ στρατιωτῶν οἱ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι καὶ ἥκιστα φιλότιμοι ἐπὶ τῶν ἵππων ἦσαν. [6.4.12] τοιοῦτον μὲν οὖν τὸ ἰππικὸν ἑκατέρων ἦν. τῆς δὲ φάλαγγος τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ἔφασαν εἰς τρεῖς τὴν ἐνωμοτίαν ἄγειν· τοῦτο δὲ συμβαίνειν αὐτοῖς οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα τὸ βάθος. οἱ δὲ Θηβαῖοι οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πενήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν, λογιζόμενοι ὡς εἰ νικήσειαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, τὸ ἄλλο πᾶν εὐχείρωτον ἔσοιτο. [6.4.13] ἐπεὶ δὲ ἤρξατο ἄγειν ὁ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμίους, πρῶτον μὲν πρὶν καὶ αἰσθῆσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα ὅτι ἠγοῖτο, καὶ δὴ καὶ οἱ ἰππεῖς συνεβεβλήκεσαν καὶ ταχὺ ἤττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων·

¹ Λεξιλόγιο:

ενομοτία: Η ενομοτία (μια ομάδα στρατιωτών σε συστοιχία των τριών οπλιτών κατά μέτωπο.)

οί την άγοράν παρεσκευακότες: οιπραματευτάδες/έμποροι

οί σκευοφόροι: βοηθητικοί/αχθοφόροι

Γ1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα «εἰ δὲ μὴ ἔξι ο ἰ δῆμος ὁ Θηβαίων τάπιτήδεια... ἐποίησαν μεῖζόν τε καὶ ἄθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα».

(μονάδες 20)

Γ2. Να περιγράψετε σε ποια κατάσταση βρισκόταν το ιππικό καθεμίας από τις αντίπαλες παρατάξεις, των Θηβαίων και των Λακεδαιμονίων.

(μονάδες 10)

Γ3.α. «ἔπειτα δέ, ἄτε καὶ πεδίου ὄντος τοῦ μεταξύ, προετάξαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἰπέας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἑαυτῶν. ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἰππικὸν μεμελετηκὸς διὰ τε τὸν πρὸς Ὀρχομενίους πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιᾶς, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἦν τὸ ἰππικόν».

- Να αναγνωρίσετε το εἶδος τριῶν (3) αντωνυμιῶν του παραπάνω αποσπάσματος (διαφορετικῶν μεταξύ τους ως προς το εἶδος).
- Να εντοπίσετε ἓνα (1) ουρανικόληκτο ρῆμα της Α συζυγίας και να γράψετε το β' ενικό της προστακτικῆς του ενεργητικῶν Αορίστου' το απαρέμφατο του μέσου Παρακειμένου.

(μονάδες 5)

β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπου για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

- τρεῖς: τη δοτικῆ του πληθυντικῶν αριθμῶν, καθώς και το αντίστοιχο αριθμητικῶν επίρρημα.
- συνάπτειν: το α' ενικό της οριστικῆς του Αορίστου στην ἴδια φωνή.
- αἰσθέσθαι, ἐλογίζοντο: το α' ενικό της οριστικῆς του Παρακειμένου στην ἴδια φωνή, για καθένα από τα δύο ρήματα.

(μονάδες 5)

(μονάδες 10)

Γ4.α. «ἄτε δὲ καὶ πεφενγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν ἐλογίζοντο κρεῖττον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν»

- Να μεταρέψετε την **αιτιολογική** μετοχή σε δευτερεύουσα πρόταση και να δικαιολογήσετε τον σύνδεσμο που επιλέξατε για την εισαγωγή της.

(μονάδες 5)

β. «ἐπεὶ δὲ ὠπλίζοντο ἑκάτεροι καὶ πρόδηλον ἤδη ἦν ὅτι μάχη ἔσοιτο (...), περιμόντες κύκλω οἱ τε μετὰ τοῦ Ἰέρωνος μισθοφόροι καὶ οἱ τῶν Φωκῶν πελτασταὶ καὶ τῶν ἰπέων Ἡρακλεῶται καὶ Φλειάσιοι ἐπιθέμενοι τοῖς ἀπιοῦσιν ἐπέστρεψάν τε αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Βοιωτῶν»:

- Να συμπτύξετε την υπογραμμισμένη πρόταση στην αντίστοιχη μετοχή.

(μονάδες 2)

γ. «ὥστε πολὺ μὲν ἐποίησαν μεῖζόν τε καὶ ἄθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα»[...]

«ἐπει δὲ ἤρξατο ἄγειν ὁ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμίους, πρῶτον μὲν πρὶν καὶ αἰσθέσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα ὅτι ἡγοῖτο, καὶ δὴ καὶ οἱ ἵππεῖς συνεβεβλήκεσαν καὶ ταχὺ ἤττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων»

- Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης που εισάγεται με το *ὥστε* στο παραπάνω απόσπασμα, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας.
- Να δικαιολογήσετε την εισαγωγή και την εκφορά των προτάσεων που εισάγονται με το *ἐπει* και το *πρὶν*.
(μονάδες 5)

(μονάδες 10)

Επιμέλεια: Σαριδάκης Γιώργος, Φιλολόγος